



TAMPEREEN KAUPUNKI

Tavoitekeskustelu vuoden 2020 talousarvion laadinnan tavoitteista ja periaatteista

Kaupunginhallitus 11.3.2019



Talouden tunnuslukuja 2008 - 2019

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	TA 2019
Asukasluku	209 552	211 507	213 217	215 168	217 421	220 446	223 004	225 118	228 274	231 853	235 600	239 100
Vero-%	18,00	18,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75	19,75
Tulos (milj. euroa)	37,1	-14,0	38,6	-12,5	-28,4	0,0	-19,3	-38,4	-21,3	-10,7	-58,8	-28,8
<i>josta kunnallisveron muutos</i>	49,1	8,6	24,1	8,6	34,4	41,4	16,5	12,1	20,9	0,3	-9,4	52,3
<i>josta yhteisöveron muutos</i>	2,5	-13,9	10,6	-1,7	-27,9	7,6	11,4	4,5	-13,0	12,2	4,6	7,0
Valtionosuudet	202,2	217,5	210,6	223,1	239,7	302,3	300,5	298,4	317,2	285,1	291,1	290,4
Vuosikate (milj. euroa)	129,4	69,7	210,6	68,0	40,7	67,1	83,3	63,3	74,4	85,1	48,0	88,8
Vuosikate, €/as	618	330	490	316	187	305	373	281	326	367	204	371
Nettoinvestoinnit, milj. euroa	-208,6	-131,7	-150,4	-126,3	-186,0	-141,9	-213,9	-212,7	-220,9	-183,5	-197,5	-192,9
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-79,2	-62,0	60,2	-58,3	-145,3	-74,8	-130,6	-149,4	-146,5	-98,4	-149,5	-104,1
Lainat, €/as	937	1 338	1 464	1 502	1 675	1 785	1 680	1 772	2 139	2 275	2 846	3 336
Lainakannan muutos, €/as	-22	401	126	38	173	110	-105	91	367	136	571	490
BKT muutos-%	+0,7	-8,3	+3,0	+2,6	-1,4	-0,8	-0,6	0,1	+2,3	+2,8	+2,5	+1,5

Talousraportointiaikataulu 2019

	Kohan tai kaupungin jory	KH	KV
Maaliskuu	ti 30.4.	ma 6.5.	-
Huhtikuu	ti 28.5.	ma 3.6.	ma 17.6.
Toukokuu	ti 18.6.	ma 24.6.	-
Heinäkuu	ti 27.8.	ma 2.9.	-
Elokuu	ti 1.10.	ma 7.10.	ma 21.10.
Syyskuu	ti 29.10.	ma 4.11.	-
Lokakuu	ti 26.11.	ma 2.12.	-
Marraskuu/TP Enn.	ti 7.1.	ma 13.1.	2020

TP 2018 ja TA 2019

Tuloslaskelma (milj. e)	TP 2018	Alkup TA 2019
Toimintatulot	450,5	441,5
Toimintamenot	-1 630,3	-1 647,8
Toimintakate	-1 179,9	-1 206,3 2,2 %
Toimintakatteen muutos (milj. e)		-26,4
Verotulot	914,5	981,0 7,3 %
<i>Kunnallisvero</i>	767,4	817,3
<i>Yhteisövero</i>	71,1	76,0
<i>Kiinteistövero</i>	76,0	87,7
Valtionosuudet	291,1	290,4
Rahoitustulot ja -menot	22,3	23,7
Vuosikate	48,0	88,8
Poistot ja arvonalentumiset	-108,3	-117,6
Satunnaiset erät	1,5	
Tilikauden tulos	-58,8	-28,8

Vuonna 2019 kasvuvaraa talousarviossa on 26 me (2,2 %), **JOS** toimintakate ja verorahoitus toteutuvat talousarvion mukaisena

HUOM! Suuri hajonta yksiköiden toimintakatteen kasvussa vuonna 2018 (esim. Sote 4,6 %, Siku 5,0 %)

TP 2018 ja TS 2019-2022

Toimintakatteen kasvuprosentit

2,00

2,50

2,50

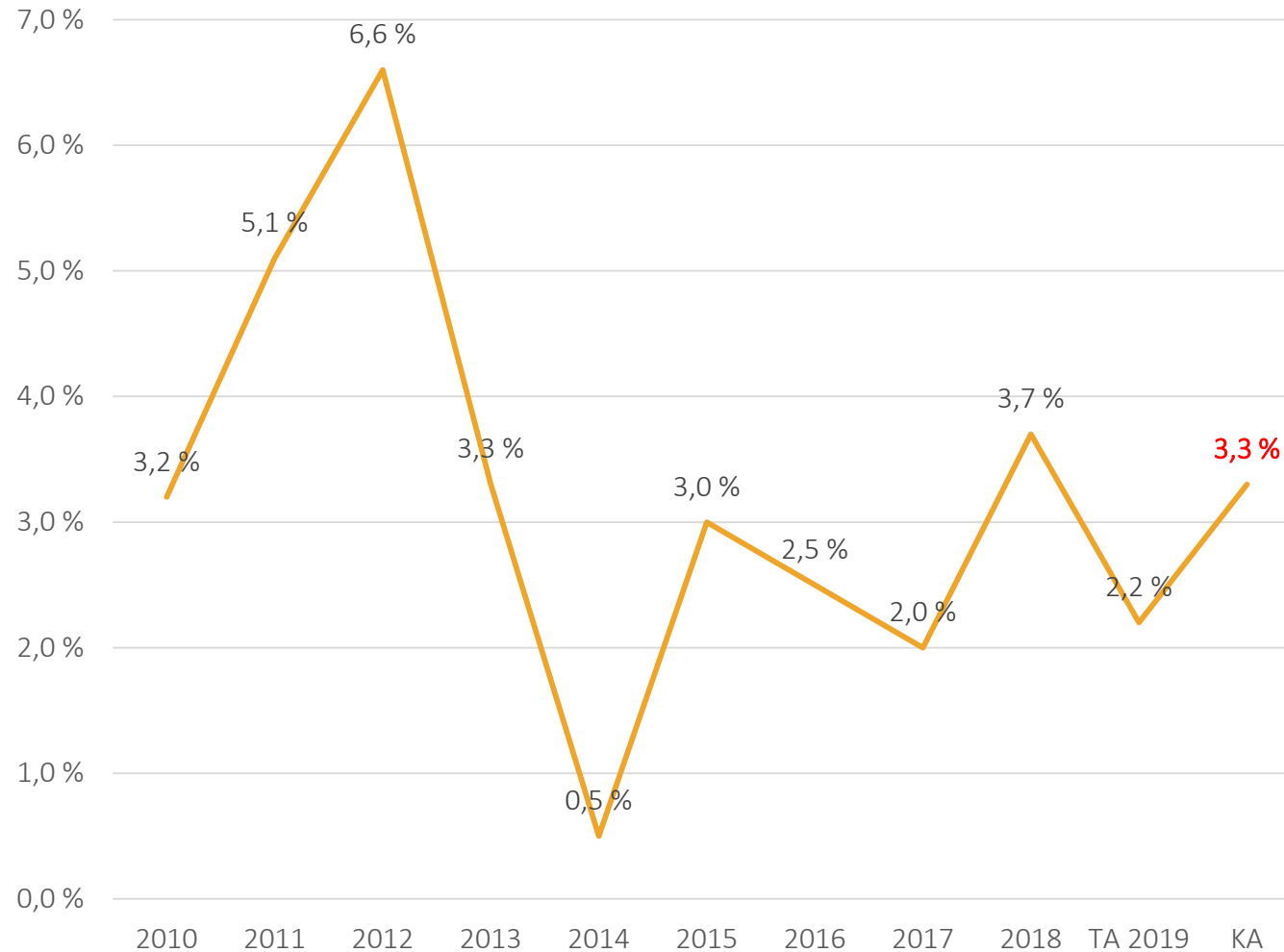
Tuloslaskelma (milj. e)	TP 2018	Alkup TA 2019	TS 2020	TS 2021	TS 2022
Toimintatulot	450,5	441,5	450,3	461,6	473,1
Toimintamenot	-1 630,3	-1 647,8	-1 680,8	-1 722,8	-1 765,9
Toimintakate	-1 179,9	-1 206,3	-1 230,5	-1 261,2	-1 292,8
Verotulot	914,5	981,0	1 018,0	1 060,0	1 097,0
Kunnallisvero	767,4	817,3	852,0	892,0	927,0
Yhteisövero	71,1	76,0	76,0	76,0	76,0
Kiinteistövero	76,0	87,7	90,0	92,0	94,0
Valtionosuudet	291,1	290,4	302,0	304,5	307,0
Rahoitustulot ja -menot	22,3	23,7	21,8	20,7	17,6
Vuosikate	48,0	88,8	111,4	124,0	128,8
Poistot ja arvonalentumiset	-108,3	-117,6	-120,0	-122,0	-124,0
Satunnaiset erät	1,5				
Tilikauden tulos	-58,8	-28,8	-8,6	2,0	4,8

Talousohjelman vaikutukset

Talouden tasapainottamistoimenpiteet, päivitetty	Tavoite 2018	Tot. 2018	2019	2020	Yhteensä	Osuus, %
Hyvinvoinnin palvelualue / Sivistys- ja kulttuuriltk / Kasvatus- ja opetuspalvelut	320	320	2 135	1 350	3 805	8 %
Hyvinvoinnin palvelualue / Sivistys- ja kulttuuriltk / Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	393	393	657	454	1 504	3 %
Hyvinvoinnin palvelualue / Sosiaali- ja terveystk	1 350	1 298	6 470	-	7 768	16 %
Kaupunkiympäristön palvelualue / Yhdyskuntaltk	300	300	2 850	250	3 400	7 %
Kaupunkiympäristön palvelualue / Joukkoliikenneltk	200	200	1 300	200	1 700	3 %
Elinvoiman palvelualue (pl. Tredu)	685	685	5 410	4 190	10 285	21 %
Liikelaitokset	250	150	750	2 400	3 300	7 %
Konserniyhtiöt ja rahoitus	4 000	1 962	4 000	3 800	9 762	20 %
Konsernihallinto ja henkilöstöetuudet	1 301	2 232	2 114	1 110	5 456	11 %
Hallinto henkilöstön vähentäminen (-5%)		1 500	1 000	500	3 000	6 %
Yhteensä	8 799	9 040	26 686	14 254	49 980	100 %

Tuottavuuden parantaminen mm. digitalisaatiota hyödyntämällä			3 000	7 000	10 000	
Kiinteistöverojen korottaminen			11 000		11 000	

Vertailukelpoinen toimintakatteen muutos 2010 - 2019



Toimintakatteen ja tuloksen skenaarioita vuodelle 2019

Tuloslaskelma (milj. e)	TP 2018	Toimintakate 1,4 %	Toimintakate 2,24 % (TA 2019)	Toimintakate 3,7 % (kuten 2019)	Toimintakate 5,2 %
Toimintakate	-1 179,9	-1 196,4	-1 206,3	-1 223,5	-1 241,2
Toimintakatteen muutos (milj. e)		-16,5	-26,4	-43,7	-61,4
Verotulot	914,5	975,7	975,7	975,7	975,7
<i>Kunnallisvero</i>	767,4	806,0	806,0	806,0	806,0
<i>Yhteisövero</i>	71,1	82,0	82,0	82,0	82,0
<i>Kiinteistövero</i>	76,0	87,7	87,7	87,7	87,7
Valtionosuudet	291,1	290,0	290,0	290,0	290,0
Rahoitustulot ja -menot	22,3	23,7	23,7	23,7	23,7
Vuosikate	48,0	93,1	83,2	66,0	48,3
Poistot ja arvonalentumiset	-108,3	-117,6	-117,6	-117,6	-117,6
Satunnaiset erät	1,5				
Tilikauden tulos	-58,8	-24,6	-34,5	-51,7	-69,4

Talousarviovalmistelun tavoitteita ja periaatteita

- Vuoden 2019 talousarvion tuloksen (- 29,2 me) saavuttamiseksi tilinpäätöksestä toimintakate saisi tänä vuonna kasvaa 26 me (2,2 %) ja verorahoituksen olisi toteuduttava talousarvion mukaisena.
- Keskimäärin toimintakatteen vertailukelpoinen kasvu on 2010-luvulla kasvanut vuosittain 3,3 %.
- Jos toimintakate kasvaa vuonna 2019 **keskimääräisellä** 2010-luvun kasvulla (3,3 %), niin se heikentää toimintakatetta talousarviosta 13 milj. eurolla ja **jos** verorahoitus toteutuu talousarvion mukaisena, tulos päättyy noin 47 milj. euroa alijäämään.
- Jos toimintakate kasvaa vuonna 2019 **vuoden 2018 tapaan (3,7 %)**, niin se heikentää toimintakatetta talousarviosta 17,7 milj. eurolla ja **jos** verorahoitus toteutuu talousarvion mukaisena, tulos päättyy noin 52 milj. euron alijäämään.
- Kaupungin asukasmäärä on kasvanut vuosina 2010-2018 yhteensä 22 400 asukkaalla

Toimintakatteen ja tuloksen skenaarioita vuosille 2019 ja 2020

Tuloslaskelma (milj. e)	Toimintakate 1,4 % (19) + 2,5 % (20)	Toimintakate 2,24 % (19) + 3,7 % (20)	Toimintakate 3,7 % (19) + 3,7 % (20)	Toimintakate 5,2 % (19) + 5,2 % (20)
Toimintakate	-1 226,3	-1 250,9	-1 268,8	-1 305,8
Verotulot	1 007,0	1 007,0	1 007,0	1 007,0
<i>Kunnallisvero</i>	833,0	833,0	833,0	833,0
<i>Yhteisövero</i>	84,0	84,0	84,0	84,0
<i>Kiinteistövero</i>	90,0	90,0	90,0	90,0
<i>Valtionosuudet</i>	304,0	304,0	304,0	304,0
Rahoitustulot ja -menot	21,8	21,8	21,8	21,8
Vuosikate	106,5	81,9	64,0	27,0
Poistot ja arvonalentumiset	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0
Satunnaiset erät				
Tilikauden tulos	-13,5	-38,1	-56,0	-93,0

Talousarviovalmistelun tavoitteita ja periaatteita

- Talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteitä sisältyy vuodelle 2019 noin 27 me ja vuodelle 2020 noin 15 me. Lisäksi tuottavuuden parantamisella (mm. digitalisaation avulla) tavoitellaan 10 me:n hyötyjä.
- Talousarviovalmistelussa tulostavoitteeksi asetetaan 0-tulos. Tämä mahdollistaisi toimintakatteen kasvuksi **1,4 %** vuonna 2019 ja **1,0 %** vuonna 2020. (vrt. viime vuosien kasvut). 2010-luvun toteutuneen kehityksen perusteella toimintakate todennäköisesti kasvaa enemmän ilman erityisiä toimenpiteitä.
- Kaupungin talouden kannalta ei olisi mahdollisuutta esittää ja aloittaa uusia palveluja eikä palvelujen laajentamista. Miten esimerkiksi valtuustoaloitteilla (65 aloitetta 2018) tuetaan talouden tasapainottamistavoitetta?
- Taloussuunnitelmassa vuoden 2020 nettoinvestoinnit ovat 238 me (2021 noin 218 me ja 2022 noin 200 me, talonrakennushankkeet 91 me ja 83 me). Tulee arvioida tavoitellaanko hyväksytyyn investointitasoon muutosta.
- Skenaarioiden perusteella vuoden 2020 tulostavoite vaatii toteutuakseen erityisen vaikuttavia toimenpiteitä. Jatkovalmistelun kannalta on keskeistä keväällä linjata, mitä toimenpiteitä saadaan talouden tasapainottamiseksi käyttää ja mitä toimenpiteitä toisaalta ei saa valmistella/käyttää tasapainottamistyössä.
- Näyttää vahvasti siltä, että tulot eivät riitä nykyisten laajuisten ja laatuisten palvelujen järjestämiseen.



Henkilöstömenoista

- Henkilötyövuosien vertailukelpoinen kasvu vuonna 2018 ilman palkkatuettuja oli 185 henkilötyövuotta.
 - Hallinnollisten tehtävien määrä **vähentyi** 33:lla (valtuustokauden tavoite 70).
 - Kasvatus- ja opetuspalvelujen kasvu vuonna oli 101 htv. (mm. perusopetuksen oppilasmäärä + 600)
 - Sosiaali- ja terveystalvelujen vertailukelpoinen kasvu oli 75 htv. (mm. yli 75-vuotiaiden määrä + 415)
 - Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen kasvu oli 4 htv.
- Vuodesta 2010 on alle 7-vuotiaiden määrä kasvanut 927:llä, peruskouluikäisten 1752:lla ja yli 85-vuotiaiden määrä 1540:llä.
- Henkilöstökulujen vertailukelpoinen kasvu oli 25,8 me (4,2 %). Kunta-alan palkkaratkaisun vaikutus oli 2,1 %.
- Nykyinen kunta-alan palkkaratkaisu on voimassa 31.3.2020 asti.
- Taloudellinen tilanne ei mahdollistaisi henkilötyövuosien määrän lisäämistä palvelutarpeen kasvusta huolimatta. (esimerkiksi avo- ja asumispalvelujen htv-kasvu on 90 vuonna 2019.)



TAMPEREEN KAUPUNKI

Kaupunginhallituksen aikaisempia talouslinjauksia



Kaupunginhallituksen talouslinjauksia 2010

KH Suja 26.4.2010

Jos kuluvan vuoden talousarvion kehyspohjaa korjataan joiltain osin, taloudellinen liikkumavara vuodelle 2011 pienenee vastaavasti. Alkuvuoden toteuman perusteella ennustetaan merkittäviä ylityksiä perhehoidon ja omaishoidon tuen toimintamenoihin, toimeentulotukimenoihin, vammaispalvelujen ostoon sekä laitoshoidon menoihin, jos ei vuoden aikana saada toteutetuksi tehokkaita menojen sopeuttamistoimenpiteitä. Käytännössä tulojen kasvu mahdollistaa ensi vuonna kaupungin tasolla keskimäärin 0–0,5 %:n toimintakatteen kasvun.

Heikon tulokehityksen vuoksi palvelujen laajentamiseen ja laadun parantamiseen voidaan osoittaa vain hyvin vähän lisää rahoitusta. Kaupunkistrategian eräänä painopisteenä on tuottavuuden lisääminen, minkä toteutumista myös kaupungin taloustilanne edellyttää.

KH kehys 7.6.2010

Vuoden 2011 talousarviokehyyksen 10 milj. euron (1 %) kasvu on erittäin tiukka ja edellyttää toiminnan tehostamistoimenpiteiden jatkamista. Kuluvalle vuodelle korotettiin tuloveroprosenttia ja kiinteistöveroprosentteja. Veroprosentteja ei ole mahdollista korottaa montaa kertaa peräkkäin, minkä vuoksi tuottavuuden nostaminen on välttämätöntä. Kaupungin tulorahoituksen taso ei riitä nykyisten palvelujen järjestämiseen, ellei palvelutuotantoa saada tehostetuksi. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pysyviin rakenteellisiin muutoksiin, joiden kautta saavutetaan kestäviä toiminnallisia säästöjä.

Kehys edellyttää kaupungin toimintayksiköiltä talouden tasapainottamistoimenpiteiden jatkamista ja tarvittavien toimenpiteiden esittämistä kehykseen pääsemiseksi

Kaupunginhallituksen talouslinjauksia 2012

KH Suja 16.4.2012

Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelman tavoitteena on ylijäämäinen tulos. Vuonna 2013 lievästi ylijäämäisen tuloslaskelman saavuttaminen nykyisillä tuloperusteilla (verot ja muut tulot) edellyttää nettomenojen pitämistä vuoden 2012 alkuperäisen talousarvion tasolla. 2000-luvun toteutuneen kehityksen perusteella tavoitteen saavuttaminen tarvitsee voimakasta poliittista ohjausta ja sitoutumista tavoitteen toteuttamiseen.

Jos kuluvan vuoden talousarvion kehyspohjaan hyväksytään joitain pohjan korjauksia, taloudellinen liikkumavara vuodelle 2013 pienenee entisestään. Heikon tulokehityksen vuoksi palvelujen laajentamiseen ja laadun parantamiseen ei voida osoittaa lisää rahoitusta. Kaupunkistrategian eräänä painopisteenä on tuottavuuden parantaminen, minkä toteutumista myös kaupungin taloustilanne edellyttää.

KH kehys 4.6.2012

Vuoden 2013 talousarviokehysten ja talousarvion suunnittelussa tavoitteena on ollut tulojen ja menojen eriytymiskehityksen katkaiseminen jäädyttämällä toimintamenojen taso vuoden 2012 talousarviossa hyväksytylle tasolle. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupungin nykyisen palvelutason säilyttäminen tai parantaminen on mahdollista vain priorisoimalla palveluja ja kohdistamalla nykyisiä resursseja uudelleen. Uusista toimintamenojen lisäysesityksistä on pidättäydyttävä.

Talousarviokehysten laatiminen vuoden 2012 toimintamenojen tasolle tarkoittaa sitä, että kaikkien lauta- ja johtokuntien ja toimintayksiköiden on kriittisesti arvioitava nykyisiä toimintojaan, noudatettava kaikessa toiminnassaan säästäväisyyttä ja tehtävä vuoden 2013 talousarvioon tarvittavat esitykset siitä, miten toiminta voidaan sopeuttaa käytettävissä oleviin resursseihin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä henkilöstömenojen vähentämiseen eläköitymistä hyväksikäyttäen sekä palveluiden ostoihin ja hankintoihin.

Kaupunginhallituksen talouslinjauksia 2014

KH Suko 7.4.2014

Erittäin huolestuttavien näkymien perusteella on talouden tasapainottamistoimenpiteitä pystyttävä toteuttamaan vuoden 2015 talousarviovalmistelussa. Kaupungin nykyinen tulotaso ei yksinkertaisesti mahdollista nykyisen laajuisten palvelujen järjestämistä puhumattakaan palvelujen laajentamista.

Talousarvion laadinnan lähtökohdat näyttävät poikkeuksellisen huonoilta. Vaikka rakenteellisten muutosten kustannuskasvua hidastava vaikutus on huomioitu, on palvelutarpeiden ja talouden liikkumavaran välinen kuilu kestämätön. Arvio kuilun suuruudelle on vähintään 50–70 milj. euroa. Arvioon ei sisälly hallituksen kehysriihestä kaupungille aiheutuvat talousvaikutukset

Lautakuntien talous- ja strategiaseminaareissa ja kaupungin toimintayksiköissä tulee kehysvalmistelussa tehdä tarvittavia esityksiä, joiden avulla menot voidaan pitää enintään vuoden 2014 tasolla.

KH kehys 2.6.2014

Valtionosuuksien leikkausten, verotulojen heikon kehityksen sekä palvelutarpeen kasvun aiheuttaman toimintamenojen kasvun vuoksi kaupungin talous on kuluvana vuonna edelleen heikkenemässä. Kaupunginhallitus on edellyttänyt, että toimintayksiköiden on pysyttävä kuluvan vuoden budjetissa eikä talousarvioon olla tekemässä nettomenoja lisääviä muutoksia. Talouden tasapainottamistoimenpiteitä on jatkettava myös vuoden 2015 talousarvion valmistelussa.

Tähän aiempiin vuosiin verrattuna erittäin matalaan menojen kasvuun pääsy edellyttää palvelujen priorisointia, nykyisten resurssien tehokkaampaa kohdentamista sekä uusista toimintamenojen lisäsesityksistä pidättäytymistä. Ensi vuodelle ei ole mahdollista lisätä tai laajentaa palveluja, sillä palvelutarpeiden kasvusta aiheutuu merkittäviä kustannuspaineita. Tämän vuoksi talousarvion jatkovalmistelussa on välttämätöntä jatkaa talouden tasapainottamistoimenpiteitä

Kaupunginhallituksen talouslinjauksia 2015

KH Suko 7.4.2015

Erittäin huolestuttavien taloudellisten näkymien vuoksi on talouden tasapainottamistoimenpiteitä valmisteltava vuoden 2016 talousarvioon. Kaupungin nykyiset tulot eivät mahdollista nykyisen laajuisten palvelujen järjestämisestä puhumattakaan palvelujen laajentamisesta. Tulojen ja menojen välistä ristiriitaa tulee kuroa umpeen muun muassa vauhdittamalla rakenteellisia uudistuksia, digitalisoimalla palveluja ja vähentämällä hallintoa. Nämä keinot eivät kuitenkaan pelkästään riitä. Tarvitaan myös palvelujen laatuun ja määrään puuttumista.

Talouden tasapainottamistoimenpiteitä jatketaan vuoden 2016 talousarviovalmistelussa. Toiminnallisten tavoitteiden toteuttaminen tulee varmistaa lisäämättä kokonaismenoja. Kaikkia mahdollisia kaupungin ulkoisia myynti- ja maksutuloja korotetaan ja yhtiöiden osingonmaksutavoitteita nostetaan. Tilaajalautakuntien ja muiden toimintayksiköiden tulee tehdä kaupungin-hallituksen kehyspäätöksen edellyttämiä toimenpide-esityksiä talouden tasapainottamiseksi vuoden 2016 talousarvioon.

KH kehys 1.6.2015

Talouskasvun arvioidaan jatkuvan edelleen hitaana, joten talousarviovalmistelussa on talouden tehostamistoimenpiteitä ja toimintojen kehittämistä jatkettava. Vuoden 2016 talousarviovalmistelussa toimintayksiköiden on otettava huomioon kaikessa toiminnassa tiukan talouden jatkuminen myös tulevina vuosina.

Kaikkien toimintayksiköiden on ryhdyttävä toimenpiteisiin pysyvien rakenteellisten säästöjen aikaansaamiseksi. Vuodelle 2015 tehdyillä säästöillä ja toimintatapojen tarkistamisilla sekä rakenteellisilla muutoksilla tavoitellaan helpotusta vuoden 2016 talouden tasapainottamiseen. Kaupungin toimintayksiköiden on jatkettava talouden tasapainottamistoimenpiteitä ja esitettävä tarvittavia toimenpiteitä kehykseen pääsemiseksi.